

Slovenski GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: Anton Janežič.

Št. 7.

V Celovcu 1. julija 1863.

IX. zv.

Mladeneč in Vila.

(Zložil A. Okiški.)

III Mladenču na lice zarja posije,
Neznana iz spanja predrami ga moč
In urno žene iz tamne samije
Med gozda zelenega rosnato noč;
Zagleda zbujene pomladi življenje
In močno mu srce navda hrepenenje.

Mladike ovijajo lučice zlate,
In hlad ljubeznjiv po zelenji šumi,
Po zraku se zibljejo trume krilate,
Preradostno petje po logu doní,
Ter bunčice pisano cvetje odpira,
Napaja mana in rosa ga spira.

Mladenča prečudni občutki budijo,
Ko vidi sukanje pomladnjih stvari,
Ko sluša presladkih glasov harmonijo,
Luč gleda, ki v sinjih višavah gori.
Pomembe skrivnostne ne vé razjasniti,
In v tesnem okrožji ne vé kaj storiti.

Kar zdrami ga šum po gladki stezici,
In boginja Vila podá mu rokó;
Ovenčano sveti se čelo devici,
Počasti z besedo ga rahlo ljubó:
„Kaj gledaš zamišljen pomladnje življenje,
Ne veš, kaj pomeni srcá hrepenenje?

Pobrati z nebeško se harmonijo,
 In celi ti svet presladka bo last,
 Vesoljnost neskončna ti bo v domačijo,
 Vse veke razlegala tvoja se čast.
 Dan beli ti zgodnja je zarja rodila,
 Noč tamna te nikdar ne bode zakrila.

Kraljestvo je moje na jasnih višinah,
 Čistéje ko tukaj nebó se žarí,
 Podložnike zbiram pa v hladnih nižinah,
 Ne brani, mladenec! se pevske časti,
 Podajam ti liro in radostne strune,
 Vse srca naj petje mogočno presune!"

In boginja skrije jasna višina,
 Ostane mladenču pevska last,
 Vesoljnost neskončna mu je domovina,
 Razlégala večna se bode mu čast,
 Ki giblje po strunah prste krilate,
 Z veseljem napaja sestre in brate!

Kranjska nevesta.

(Spisal Fr. Davroslav.)

I.

Bilo je o polnoči. Vse je bilo tiho in mrtvo. Ni je bilo zvezdice, da bi razlivala blede svojo svetlobo na tiho beneško močvirje; ni je bilo sapice, da bi se zibala po jadranskem morji. Samotno in molcé so moleli stolpovi v črno noč. Na ulicah je bilo vse mirno, tudi po vodotocih je že potihnilo ploskanje veslarjev. Glasni zvon v zvoniku sv. Marka zadoni čez veličansko mesto z dvanajstémi udarci. Komaj se je razletel zadnji udarec po mestu, kar stopi iz stebrenih dvoran možak, v plašč zaviti, ki malo postojí in posluša, če je že ves hrup potihnil ali ne, potem pa koraka proti granitnim stebrom. Tam je sopet sem ter tje postajal, in ko se je na enkrat zaslišalo ploskanje po vodi, stopil je možak na vodotočev rob in neko osebo v gondolini zagledal.

„Bepo!“ zašepetal je možak.

„Blagorodni gospod! le v gondolino“, odgovorila je oseba v gondolini.

In kmalo sta bila v onem kraju, kjer veči del kupci stanujejo. Gospod v gondolini pokaže neko hišo, v kateri je še brlela lučica v najzgoranjem nadstropji, pa pravi: „Le urno!“ In že je gondolina pri kraju. Gospod je skočil na suho in zletel v omenjeno hišo. — Bil je nenavadno visoke rasti, ponosne obnaše, temnega, nemirnega pogleda, popoln izraz beneškega plemenitaša v najboljših letih. Star možiček mu stopi nasproti, priklanjaje se mu do tal.

„Ali ste že vedeli, da pridem?“ spregovori plemenitaš.

„Se vé da, ljubi grof! pa zlo sem se začudil, ko sem slišal, da ste v Benetkah. Prosim, blagorodni gospod, vsedite se.“

Plemenitaš sede, privleče iz žepa s trakmi ovito pismo in ga dá možicu rekoč: „Pri moji veri! nič družega me ni semkaj pritiralo, sosebno v vaše gnjezdo.“

Zlatar je vzel list in bral, plemenitaš pa se je oziral po stanici. Peter Molo je bil najbogatejši zlatar, kar jih je bilo v Benetkah. Ko je Molo prebral pismo, položil ga je v omaro in djal: „Vidim, plemeniti gospod! da so vam znane vse skrivnosti vašega vodja, zato raje ustmeno, kakor pismeno odgovorim. Le povejte plemenitemu Cenotu, da mu pomorem, kakor pred, če me prav pripravljate v velike zadrege.“

„Molo, vse sporočim Cenotu“, odgovori plemenitaš.

Zlatar se molcé priklone, plemenitaš pa nadaljuje: „Dobro veš, da vojska z Genovčani ne zajeda samo ljudovladi, ampak tudi nam plemenitašem.“

„Res je to“, odgovori zlatar, „malo jih je beneških plemenitašev, prav malo, ki niso zlatarjev in kupcev nadlegovali.“

„Kaj se tako bojite za svoje prepolne mošnje!“

„O gospod! ne bojimo se ne preveč. Saj veste, koliko smo že izposodili.“

„To je že res, ti sam si mi že posodil, ti sam si mi pomagal, ali sopet potrebujem novcev.“

„Koliko?“

„Oj za Boga, 4000 zlatov.“

„To je preveč, ta je prehuda, ljubi grof!—In kaj mi zastavite?“

„Posestva v Fužini in grad v mestu.“

„Oboje je že davno zastavljeno.“

„Zlatar! v vojski se nadjam slave, ker vse gré po sreči ljudovladi. Chioggio smo hudo stiskali, in če se je polastimo, stavim, da bode plen neprecenljiv. Ali se še spominjate, koliko smo naplenili v Brandoli?“

„Škoda, da je onega plena upnikom premalo v roke prišlo.“

„I, vendar mi na mojo srečo kaj upate? Saj veste, da se mi je ljudovlada že mnogo zadolžila, da me za tega voljo visoko čislá.“

„To se vam mora v čast šteti“, spregovori zlatar, „da si toliko prizadevate v prid in v blagor Benečanov. Ali ker nisem tak, kakoršni so judje, ampak priprost človek, rojen na Kranjskem, ne morem vam na slepo srečo nič posoditi.“

„Že prav, zlatar, jaz sem ti hotel na roko iti. Pojdem tedaj k judu, ki mi gotovo posodi, in si bo še v čast štel, da je posodil plemenitemu Polanitu.“

„Ne hodite mi še, gospod! Prav res, prav rad bi vam posodil, ko bi le kako nezastavljeno posestvo imeli. — No, domislil sem si, saj imate še lep gradič zunaj mesta.“

„Pa ni moj, ampak dedina moje sirote.“

„O joj, saj res! pa sem že pozabil. Oni gradič je Vidoslavin. O, to vam je krasno dekle! Nje oči, lepi kodri.“

„Čemu govorite o lepoti Vidoslavini“, spregovori plemenitaš. „Na njeno krasoto mi gotovo nič ne posodite“, pristavi šaljivo.

„O koj, koj.“

„Kaj vraga! ali se norčujete, ali kaj?“

„Ne jezite se, gospod! da mi take iz ust leté. Poslušajte me še dalje: Radi bi 4000 zlatov na posodo, ktere tudi posodim, če mi daste dobre pravice. Brat moj Jakob mi je poslal pred tednom nekaj novcev, naj jih razposodim. Hotel sem že nakupiti mnogovrstnih dišav, ktere bi dokaj dobička dale. Ali raji posodim novce vam, samo da jih ob letu vrnete. Tisti dan pridem s svojim sinovcem v vaš grad, da novce z obrestmi vred vrnete, ali pa Vidoslavo mladenču v zakon daste.“

Grof Polani je že med govorom kviško planil, in zlatarja strmo in jezno pogledoval. Ko je zlatar omolknil, zagrmel je plemenitaš: „Pri moji veri! vi ste predrzni. Kaj, Vidoslava, hči najmogočnejšega kranjskega plemenitaša, se bo zaročila z vašim sinovcem! kaj tacega se pa ne sliši, kedar si bodi. Kaj res mislite, da so beneški plemenitaši tako zašli! Nikakor, tega pa že ne!“

„Plemeniti gospod! pomislite, da meni in mojim sorodnikom povsod vrata odpirajo. Girolamo, sinovec moj, ima vse lepe lastnosti, kakor se mladenčem spodobijo; on je lepega obnašanja in učen v mnogih vedah. Jaz sem vam pod tem pogojem le novce obljubil, pa tako pisano gledate! Pa je že prav, jih pa drugam spečam.“

Grof malo premišljuje, potem reče zlatarju, ki je liste v omaro spravljaj: Molo! preveč tirjate. Saj veste, da se grofinja ne sme zaročiti s priprostim meščanom, posebno če starešinstvo ne dovoli. In to bo težko kaj, če bi prav jaz za vas govoril.“

„Naj vas le preveč ne skrbi; ne bodem tirjal vašega dekleta brez privoljenja viših.“

„Molo, Molo! to ti gotovo spodletí.“

„Naj spodletí ali naj ne spodletí, meni je vse eno. Sedaj, če vam je prav, napišem dolžno pismo.“

„Le“, odgovori plemenitaš kratko in mrzlo.

Molo je napisal dolžno pismo, potem pa je pozvonil, in koj je priteknel njegov sinovec, priljuden mladeneč, kteremu se je dobro vidilo, da ni laške krvi, da ga je rodila mati Kranja, in se je podpisal za pričo. Zlatar je sedaj omaro odprl, izvlekel polno možnjo novcev in djal: „Ali bi hoteli samega suhega zlata?“

„Ne, ne“, odgovori grof, „bilo bi prenerodno. Sto zlatov, drugo pa v menilnih listih.“ Zlatar mu je kmalo vse pripravil, in Polani novce in menilne liste pospravljaje, pravi: „Zelo se mi že mudí. Zarano moram biti na svojem mestu, in neljubo bi mi bilo, ko bi zavohali ljudje, da sem bil tu.“

„No, ker se vam mudí, ne bom vas zadrževal. Pa srečno in z Bogom!“

„Z Bogom, ljubi Molo!“ odgovori plemenitaš in zletí po stopnicah proti vodotoku, kjer ga je že Bepo čakal, kakor mu je bilo ukazano.

II.

Venecija je bila v trinajstem stoletji mogočna in slavna, in je zapovedovala daleč okoli. Ali blagostanje jej je zavidala sešebno Genova, ki je vedno želela, da postane pomorska kraljica. Sklenila je torej Benečane nadlegovati. Lucijan Dorija je prijadril v jadransko morje, premagal Benečane, poškođoval njihovo brodovje in telebil v prah Venecijo, slavno pomorsko kraljico.

Po smrti Lucijan Dorijeve, poslali so Genovčani novega vojskovodja, Petra Dorija, ki je požgal s svojimi četami mnogo vasí in oblegel Chioggio.

Ta novica je preplašila vse Benečane. Vsi so prijeli za orožje, Pizanita pa so oprostili, kterega so bili v ječo vtaknili po nesrečni prvi bitvi, da je sopet njihov vodja. Pod njegovim vodstvom so se srečno izvršile vse priprave za brambo. Plemenitaši in meščani so darovali mnogo blaga, največ pa grof Polani, da je celo obožal. Konec septembra bilo je že trideset ladij za boj pripravljenih. Mesca decembra so popustile domačo luko in hudo stiskale Genovčane. Ali dolgo dolgo so se bili, preden so premagali pod vodstvom hrebrega Cenota Genovčane in jih odpodili od Chioggije. Kmaló potem so vzeli tudi Genovčanom po strašnem klanji otok Brandolo, kterega so se bili polastili.

Bil je lep popoldan v mescu marcu leta 1380. Solnce se je že v zaton nagnilo, in razlivalo rudeče svoje žarke po mirnem močvirju in po tihem jadranskem morji. Prostovoljci beneški, nabrani po sosednih deželah, so sedeli na bregu in peli, ladije pa so se prazne zibale po gladkem morskem zrcalu.

„Kaj vruga“, jezil se je suh Nemeč in zagnal kocke v vodo, „jaz nič več ne igram. Zadnji cvenk sem zastavil in zgubil, zdaj sem pa suh.“

„Saj res, kaj je petnajst goldinarjev“, oglašil se čmeren Angličan, „če nam ne zvišajo plače, utegne se vneti punt celo v ležišču.“

„Per moj duha!“ zavpije čvrst Kranjec, „da sem jez vodja, jaz bi bil že pokazal Genovčanom. To ni vendar nikamor, da jih samo gledamo! Davno bi jih bili že lahko razpodili na vse štiri vetrove.“

„Ljubi moji! Venecija že tudi močno Cenota opravlja, ker se ne premakne, torej tudi ni čuda, da ga dolžé izdajavstva“, razlaga prav imenitno živ Lah.

Ko so se prostovoljci na bregu Palestrinskem med seboj razgovarjali in nenavadne burke uganjali, sedel je Ceno v nekem stolpu. Bil je srednje starosti, močnega života, rujavega in progastega obraza. Sedel je na klopi za mizo, na kateri so ležali zemljovidi, pod nogama orodje in druga šara. Na obrazu se mu je brala srčnost, oko mu je bilo svetlo, čelo pa jasno.

Pregledovaje zemljovide nekoliko časa, se je globoko zamislil in nehoté zadremal. Ko nekoliko podremlje, zbudí ga moška hoja, in korenjašk mož, v vojaški plašč zavít, stopil je v sobo. Ceno mu podá stol, naj se vsede.

„Bog vas sprimi, Ivan“, spregovori Ceno, „veliko imam govoriti z vami, zato sem vas k sebi pozval.“

„To me prav veseli, da vam morem ustreči“, odgovoril je vojščak.

„Prav dobro se vedete s svojimi vojaki, vse je zadovoljno z vami“, pohvalil je Ceno Ivana.

„Spolnili smo svojo dolžnost“, odgovoril je Ivan.

„Res, res. Ali vojaki so dobili plačo?“ poprašá Ceno.

„Se ve da.“

„Ali so zadovoljni?“

„Zakaj pa ne. Česar so želeli, to so dobili.“

„Nekteri pa vendar niso zadovoljni, kakor slišim. Ali nič ne veste?“

„Nič. Da bi pa pogovore pobiral in raztroševal, ki vojakom iz ust leté, kedar pijó bokal vina, to ni moja navada, kakor veste.“

„Pa je vendar sploh znano, da vojščaki niso zadovoljni s plačo. Bojim se, da bi se ne spuntali.“

Ivan je neverjetno z glavo zmajal, pa djal: „Punta, izdajavstva se vendar ne nadjam. Kdo bi storil kaj tacega? Za svoje rojake, ktere sem bil nabral daleč od tod, v dragi domačiji, na Kranjskem, za te sem vam vselej porok. Zastavim vam glavo.“

„Vsa čast in pohvala Kranjcem“, odgovori Ceno, „ali Robert Recenati, dobro pomnite, ni Kranjec, ampak Lah. — Izdajica je. —

Dopisuje si z genovskim vojvodom. Rad bi mu prišel do živega. Pomagajte mi, kakor veste in znate."

"Kar se bo dalo, tega si bodite svesti. Saj poznate kranjsko kri."

"Bog plati! — Kteri oddelek pojde nocoj na stražo?"

"Robert Recenatov. Prav za prav je pa moj oddelek na vrsti, pa me je Robert preprosil, naj gre on mesto mene, kar sem mu tudi dovolil."

"Ljubi Ivan!" nasmeje se zdaj Ceno, "pojte le vi na stražo, Robertu naj se dá kak drug posel. Pazite na vse, kar se bo godilo. Kaj več o tem jutri."

III.

Solnce je zatonilo v zahodu, in v slovó še žarilo beneško močvirje. Hladni mrak je razpel svoje krila čez trudno zemljo. Na marmornem mostovžu v malem pa krasnem gradiču, ki je stal na bregu jadranskega morja, sedela je mlada ženska, vitka kot jela v gori. Razgled je bil neznansko mikaven; vidilo se je tje po široci vodi, vidilo se je veličansko mesto v svoji krasoti. Mlado dekle, sloné ob marmornem steburu, oziralo se je tje proti višnjevim goram, proti rojstni zibeli, kranjski deželi. Večerna sapa jej je razpihaval dolge kodre, ki so se razpleteni kodrali po belem tilniku. Obleka jej je bila tedanji šegi primerna. Deklica, tiha, mila in krasna, bila je iz Kranjskega, edina hči mogočnega grofa. Pred svojo smrtjo je izročil maloletno hčerko svojemu prijatlu Andreju Polanitu. Dolgo je dekle jokalo in žalovalo po dragem očetu, posebno še zató, ker je moralo zapustiti drago domačijo in preseliti se na Italijansko. Ko je pa vidila, da jo grof ljubi kot lastnega otroka, pozabila je nekoliko nezrečene zgube.

Grof Polani je imel sina, ime mu je bilo Giulio, ki je bil pet let stariši kot Vidoslava. Oča ga je bil poslal pred enim letom po svetu, kakor je bila takrat navada, in pričakovali so ga sedaj vsak dan domú, da stopi v beneško vojsko, in se bojuje za dom.

Govorili smo popred o Vidoslavi, ki je sedé na marmornem mostovžu se ozirala proti domači deželi. Radostna je bila, ko je zaslišala milo donenje večernega zvonjenja in sladko petje v bližnjem samostanu: Zvonilo je Ave Marijo. Ko so se pozgubili zadnji klenki večernega zvonjenja po slavnem pomorskem mestu, vstala je deklita s klopi in se ozrla v sobo, kjer je pri oknu stala stara strežnica, in molila angeljsko češčenje.

"Kaj ne, danes si bila v mestu, ljuba Lukrecija?" prašala jo je Vidoslava.

"In na večne čase. Amen," odmolila je strežnica, in se prekrizala. "Bila sem v mestu, ljuba grofinja! Slišala sem mnogo zanimivega o vojski, srečala sem tudi mnogo starih znancev, in sama ne

vem, kaj so mi vse napovedali. Glava moja je vsa pozabljiva. Pa sem se tudi utrudila, ker sem prehodila skoraj pol mesta."

"Nekaj mi vendar poveš."

"Če si le kaj domislil. Plemenitaši so skoraj vsi obožali, ker jim je vojska požrla mnogo novcev. Starešinstvo vedno sili, naj se sovražnik zagrabi, ali Ceno se ne premakne, torej ni čuda, da se govori o izdajavstvu, in če je temu taka, ne bode nam dobro. Drugi pa sopet trdijo, da to ni res. Govori se o sovražnikovem brodivju, ki bo jadransko morje vznemirjevalo in celo Benetke pokončalo. Mati božja brani nas. Kar groza me je, kedar slišim take novice; saj še kuga ni nevarniša, kakor vojska. Brezbožne drhali pomoré vse od kraja."

"Res je strašno res, ljuba moja", odgovorila je Vidoslava, "obupati pa vendar ne smemo, saj nam pomore vsegamogočni Bog. Še je Venecija gospodarica še, nič ne opravi Genova, in zato se imamo zahvaliti pogumnim vojščakom in starešinstvu, kakor Bepo pravi, in dokler bo štela Venecija kaj tacih mož, kakor je Polani, rjul bo beneški lev še po morji v sramoto slavohlepeči Genovi. Ali si kaj slišala o grofu?"

"Slišala sem nekaj. Pravijo, da je vrlo hraber. V bitvi za Brandolo bojeval se je v prvi vrsti, vodja ga vrlo čislá in vedno soвета poprašuje."

"Kako si me zveselila s tako novico! Bog mu daj srečo."

"Bog daj!" odgovorila je strežnica. "O joj, šembrana moja glava, najvažniše novice bi bila kmalo pozabila. Kaj pravite, ktereга znanca sem še vidila?"

"Kaj vem, ker praviš, da si pol mesta obhodila."

"I no, nekdo je došel v Polanito grad."

Vidoslava je molčala; ali da ni zakrival mrak njenega obličja, bila bi vidila strežnica, da jo je rudečica oblila.

"Tomaž, grofičev sluga."

"Oj za Boga!" zavpila je deklica. "Je li res, ljuba Lukrecija?"

"Le tiho, le tiho, gospodična, grofiča še ni."

"Ljubi Bog! kaj pa je sopet to, da je prišel sluga sam? Se je li gospodu pripetila kaka nesreča? Govori, ljuba moja, govori."

"Nič ne skrbite, grofič pride jutri, sluga ga je prišel le napovedat. Ko bi vidili norastega Tomaža, kako se je potujčil, komaj da sem ga spoznala. Ko sem ga prašala, zakaj se je potujčil, odgovoril mi je: saj so se tudi plemeniti gospod."

"Oh Lukrecija! slabo novico si mi prinesla."

"Ljuba gospodična, kaj še to! Sluga mi je še kaj več povedal: — krasni spol grofa vrlo čislá."

"Oh bodi tiho, bodi", djalo je vznemirjeno dekle.

Med tem se je vrgla črna noč na trudno zemljo. Dekle je pozvonilo s srebrnim zvončekom. Koj je stopil v sobo mlad, belo

oblečen sluga, in prižgal orjaško svetilnico, ki je od stropa visela. Vidoslava je sedla na mehko klop, sluga pa je vzel v roke srebrne strune. Dolgo je brenkal in prepeval, toda Vidoslava se ni kaj zmenila za njegovo petje. Strežnica ga malo pokara, ker vedno stare pesme poje.

„Ne huduj se!“ zavrnila jo je Vidoslava, „ko bi znal Hamet kako novo pesem, gotovo bi jo zapel.“

Hamet malo pomolči, potem se ozre v krasno dekle, kakor bi jej hotel na obrazu brati, kaj se godí v njenem srcu. Sopot udari po srebrnih strunah, in zapoje pesem, katero je peval nekdanj po livadah ob dereči Savi:

„Ne skrivaj ljubezni,

Presladko deklè!

Ki sama se ukrade

V nedolžno srcé.

„Ljubezen je bila,

Ljubezen še bo,

Ko mene in tebe

Na svetu ne bo.“

Stara strežnica Lukrecija ni razumela petja, ker ni znala slovenskega, ali Vidoslava ga je razumela in bila je vsa nemirna. Vidila je sedaj, da je Hametu znana skrivna ljubezen, katero je gojila za Giulija v mladem srcu.

„Tu imaš, draga kranjska duša, pet zlatov za svojo pesem.“

Hamet jej je poljubil roko, vzel darilo, ponižno se priklonil in šel iz sobe. Tudi Lukrecija je šla molé v bližnjo sobo.

Vidoslava je ostala sama. Vzela je v roke knjigo in brala, toda z branjem si ni mogla pomiriti tolččevega srca. Lukrecijne besede spodile so jej mir iz srca, in tudi Hametova pesem jej je vsadila ostro pušico v nedolžno srce. V take misli zatopljena, sedela je še dolgo na klopi, ko je bil že davno potihnil ves šum po gradiču. Naenkrat jo zbudi sopet sladko brenkanje in petje iz sladkega spanja. Vidoslava skoči na noge, posluša, ne gane se, ne črhne, petje je tako znano, in ne vé, kaj se godí okoli nje. Kmalo potem zasliši hojo po mostovžu, pogleda proti durim in proti oknu, da vidi, kdo je in kaj hoče v pozni noči. Zagledala je v črn plašč zavito osebo.

„O moj Bog!“ zavpila je Vidoslava, in hotla zbežati.

Neznani jo je prijel rahlo za belo roko, vrgel plašč raz sebe, in položil gosli na mizo. Vidoslava je spoznala prijazno obličje Giuliovo. Zatrepetala je, kakor plaha srna, in nedolžna sramožljivost se jej je brala na cvetečem licu.

„Ljuba duša, kaj si ti tako boječa, tako zamišljena! Kaj se me bojiš, me li več ne poznaš?“

„Ah nisem vas še pričakovala, ljubi grof! Mislila sem, da pridete jutri.“

Mladeneč se je sladko nasmejal rekoč: „Srce mi ni dalo pokoja, moral sem hiteti, da vidim, če še cvete roža v ogradi, lepša kot vse rože, kar jih napaja biserna rosa po širocem svetu.“

Vidoslava je znala, kaj pomenijo te besede, močno je zarudela in pobesila glavo.

„Ah, ne pobešaj glavice, mili cvet! Daj mi uživati slast tvojih oči. — Na pol prazno je bilo moje življenje na tujem, ker si bila ti daleč od mene.“

Dekle je vzdihnilo. „Svet ima dosti zabav, mislim, da vam jih ni grenil. Lahko ste me pogrešali.“

„Oh, ti dvomiš, ti misliš, da se jaz hlinim. Res je, prehodil sem mnogo deželá, videl sem, kakošne šege imajo ljudje po svetu, videl sem mnogo lepih deklet, in pridobil si mnogo zvestih prijatelov, toda drazih svojih doma nisem nikdar pozabil.“

Potem je stopil bliže, in jo prijel za roko. Vidoslava jo je hotla odtegniti.

„Odpusti, mila! govoril je mladeneč, „če sem te razžalil. — Govori, lepota moja, kaj te teži.“

Oko dekletovo se je zakalilo pri teh besedah.

„Giulio!“ rekla je žalostno, „zgubila sem na svetu vse, očeta in mater, mislila sem, da si mi še ti ostal, ali...“

„Ljubezen za te, draga moja, nikdar ne mine v mojem srcu, nikoli še ni in ne bode počivalo tuje dekcle na mojih persih!“

Mladeneč je objel svojo ljubo in jo pritisnil na prsi.

IV.

Ljubo sije pomladno solnce in se ogleduje v zrcalu jadranskega morja. Gondoline prevažajo ljudi in blago po beneških vodotocih. Naenkrat trči gondolina ob gondolino, in veslarja, kakor je sploh navada o tacih priložnostih, sta se prav nepriljudno pozdravila; preklinjala sta drug drugega, da je bilo joj. Gospod, ki je sedel v prvi gondolini, odgrnil je svoje zagrinjalo, najbržeje, da bi se bil začel prepirati; ravno to je storil tudi gospod v drugi gondolini. Ali ko je zagledal drug drugega, ostrmela sta oba.

„Marko!“ zavpil je prvi.

„Giulio!“ odgovoril je drugi.

Ko sta videla čolnarja, da se gospoda poznata, nehala sta kleti, in zaveslala sta tako, da sta si gospoda v roke segla.

„Srečne oči!“ spregovoril je sopet Marko.

„Bog te sprimi v našem mestu!“ odgovoril je Giulio. „Kam se pelješ?“

„Sem ter tje se vozim, ker mi je dolg čas. Tudi sem bil že k tebi namenjen.“

„Prav, prav. Reci svojemu veslarju, naj gré domú, ti pa k meni prisedi.“

Ko sta prišla v Polanitov grad, pozdravil je Giulio še enkrat svojega prijatla z dobrodoščico, potem pa je rekel: „Prav žal mi je,

da ni očeta doma, da bi se zahvalili mojemu prijatlu za gostoljubnost, ktere sem vžival pri njem.“

„Hvala!“ odgovoril je Marko in mu segel v roko. „Ti me preveč čislaš. Lahko mi vse povrneš, ako mi razkažeš čudeže po vašem mestu.“

„Prav rad, prav rad. Ali Venecija je naše dni, ker kervava vojska gospodari, klaverna in zapuščena sirota. Nekaj pa še tudi vidiva.“

Ko sta se malo pokrepčala z jedjo in s pijačo, šla sta ogledovat veličansko mesto. Nazadnje sta obstala pred cerkvijo sv. Marka. Malo v stran je stalo cel kup beneških lazarov in družih mestnih postopačev okoli miz, klopi in družega orodja, kjer je bilo razstavljeno mnogobrojno pisano orodje, blago, razne dišave in vode, kar sta prodajala dva zvita sleparja, in z godbo ljudi k sebi vabila. Slepar je odprl včasih kako škrinjo, izvlekel iz nje steklenico kake tekočine, in začel je dokazovati z medenim jezikom njeno moč.

Giulio in Marko sta nehoté obstala pri drhali.

„Plemenita gospoda!“ nagovoril ju je slepar, „jez sem Jernej Krokari, zdravnik, zvezdoznanec in učenik. Jez prerokujem iz zvezd prihodnje reči, pa tudi odvrčujem in ozdravljam razne bolezni. Glejta, tu je nekaj za skrumbe, tu za oteklino, tu za blede lica itd.“ Ljudstvo je kupovalo, da je bilo veselje gledati, slepar je pa veselo stresal novce v svoj žep. In kakor je nehal upiti, pa so godci zagodli, da je vse skoz ušesa letelo. Uganjal je še mnogo družih burk. Ko je vidil, da Giulio in Marko še vedno nepremakljivo stojita, rekel je sopet: „Plemenita gospoda! kaj bi vama svetoval? — Tu je mazilo, da brada hitreje raste, tu korenina, ki odpira srca beneških gospodičin!“

Mlada plemenitaša sta se molčé nasmejala, in hotla iti, ko je jelo ljudstvo režati vanje. Ker je slepar dobro vedel, da drhali močno ustreže, ako plemenitašema kako norčevo zasoli, zavpil je zaničljivo za njima: „Plemenita gospoda! tu imam še pijač za ponos, tu za ošabnost, ta je malo bolja in je dobra za lenuhe in strašljivce.“

Giulio se je jezen ozrl in zarežal nad mazačem: „ti priprosta duša ti! ko bi se spodobilo, porujem ti celo brado, da bi vidil, ali bi zrasla nova. Dobro bi bilo, naštetih ti jih 25 na podplate, kar bi ti bolje teknilo, kakor vsa mazila in pijače.“

Jernej Krokari je vedel, da se ob vojskinem času ne gleda posebno na mestne potepuhe, in da se ni koj bati kazni, zato je še dalje zasmehoval plemenitaša: „Plemenita gospoda, ali vesta kaj novic o vojski? kakor se vidi, vama ne diši vojska. Kako lepo čičata doma pri dobrih mamicah.“

Mladenča sta se sopet ozrla, in Giulio je potegnil v divji jezi svoj meč, mahnil je po sleparju in ga ranil na glavo. Ljudstvo je jelo kričati, in Bog vé, kaj bi se bilo zgodilo, da ni Marko Giulija po-

miril, in ga hitro odtod peljal. Dobro sta pa še slišala sleparjeve besede, ki je vpil za njima: „Gizdalin! to ti povrnem.“

Drugi dan popoldne sta hodila sopet Giulio in Marko po mestu. Ta pot je peljal Giulio svojega prijatla na sprehajališče plemenitašev. Nobeden se ni upal tu se sprehajati, če ni bil plemenitaš, ali blizo okoli se je pa trlo vse polno ljudstva. Beneški plemenitaši so nosili obleko iz temnozačrnele robe, ljudstvu pa je bolj pisana dopadala.

„Ljubi Giulio!“ spregovoril je Marko, „bolje bi mi ne bil mogel ustreči, kakor si mi ustregel s tem, da si me lesem pripeljal. Kdor bi se ne radoval v tem času na tem kraju, ne bi vedel, kaj so Benetke.“

Dolgo sta se še sprehajala. Giulio je vedel mnogo zanimivega novega povedati o noši in mestnih navadah, in pojasniti z lepimi črticami.

„Mnogo mikavnega si mi že pokazal“, djal je sopet Marko, „ali vsega še ne.“

„Govori, dragi moj! Vse se ti spolni, če je le mogoče.“

„Ali se še spominjaš lepe noči na bleškem jezeru na Kranjskem.“

„Ko sva se po jezeru vozila“, segel mu je Giulio v besedo.

„Tokrat si mi pripovedoval o svoji domovini, o svojih znancih, o krasni Vidoslavi, kranjski deklici. Obljubil si mi jo pokazati, kader pridem v Benetke. Sedaj sem tu. Verjeti pa vendar ne morem, da bi bilo kranjsko dekle lepše, kakor so Benečanke. Poglej, ali cvetó kje še lepše cvetice, kakor so te, ki jih tukaj vidiš?“

„Oh ne, ne, Marko, motiš se, še lepša je. Pustiva mestni šum, pa pojva h Kranjici.“

Kmaló sta prišla pod Vidoslavin grad. Dekle je sedelo v sobi, ko sta mladenča prišla. Marko je kar ostrmel, malo je govoril in bil je ves nemiren. O mraku sta šla mladenča sopet domu, toda Marko je vedno molčal. Prešlo mu je veselje, in tužno je pogledoval Benečane.

Drugi dan je Giulio vstal, se napravil, in odmolivši jutranjo molitev, šel je v Markovo sobo, pa Markota že ni bilo. Sluga Tomaž mu je pokazal s svilnatim trakom prevezano pismo. Giulio ga je razvil in bral:

Dragi prijatelj!

Kar koj moram iti iz Benetek. Bog ti povrni gostoljubnost, katero sem užival pri Tebi. Moje prijateljstvo nikoli ne opeša, zato sem Ti porok!

Z Bogom!

Tvoj Marko.

Giulio se je praskal za ušesi, ker ni vedel, kako je to, da je prijatelj kar natihoma odšel in se ni nič poslovil. Popraševal je služabnika, pa ta ni nič vedel. Zdelo se mu je sicer, da je bil prejšnji dan, ko sta bila pri Vidoslavi, ves drugačen, ali kako to?

(Konec prihodnjč.)

Postiljonska.

Ni lepš'ga življenja,
 Ko bit' postiljon,
 Veselšega najti,
 Se trudiš zastoj :
 Trara!

Po hribih, dolinah
 S konjiči drdram,
 Vmes pa si trobim
 Najlepše, kar znam :
 Trara!

Povsod me poznajo,
 Doma sem na cest',
 Posebno pa krčme —
 Si tega sam svest :
 Trara!

Ko svet še počiva,
 Vse tiho še spi,
 V trobento zatrobim
 Že juternco si :
 Trara!

Po noči pa kaže
 Mi lunica pot,
 Zagodem ji v plačo
 Prelepo brez zmot :
 Trara!

Če skrije se solnce
 In tuli vihar,
 Zatrobim veselo,
 Da zanj-mi ni mar :
 Trara!

Tako se brez mira
 Okoli drvim,
 Povedat' ne morem,
 Kam tako hitim :
 Trara.

Ko pridem v deželo,
 Kjer potnikov ni,
 Še enkrat k slovesu
 Naj rog se glasi :
 Trara!

Janez Parapat.

Vélika gospá.

(Ruska novela, spisal Vasili Aleksandrovič Vonljarijarski.)

I.

Ob malo prijetnem bregu malega potoka Komorca v ustranjeni okrajini rusovskega carstva je neko posestvo, ki je bilo nekdanj vlastina plemenitaša Petra Adjeviča Polevelovega. Leta 18.. je bil Peter kapitan pri nekem ulanskem regimentu; kar ga pokliče smrt očetova, da prevzeme oskrbljevanje malega posestva. Mati mu je bila pred nekoliko leti umrla in ker ni imel ne brata ne sestre, imel je za dolžnost, da prevzeme sam gospodarjenje. Peter je bil tečas osem

in dvajset let star, srednje rasti, širokih rok, nizkega čela, imel je črne in trde lase, bele zobe, brezživostne oči, ob kratkem, bil je človek navadne postave. Največa lepota na obrazu so mu bili grozno dolgi brki, ki so segali celó do ušes. Njegova najizvrstniša lastnost pa je bila ta, da je znal dobro jezdit.

Nepričakovani glas o zgubi, ki ga je zadela, prevzela ga je nekako čudno. Ni jokal, ali vsakemu oficirju, ki ga je srečal, djal je: „Veste li, kaj se mi je primerilo? Pomislite si, oče mi je umrl.“ Pa je zavihal brke in dalje šel.

Tisto noč po žalostni novici je Peter slabo spal; ali drugo jutro se je že bolj zavedal in predno je teden dni minolo, povrnilo se mu je navadno mirno spanje. Da smo pravični, treba je povedati, da je ta flegmatični in mladi mož le malo veselja domačega družinskega življenja okušal. Počenši od devetega leta je bil zaprt v neko izrejališče in poznejša stroga služba in velika oddaljenost mest, kjer mu je regiment garnisonoval, dala mu je le redko priložnost priti za kratek čas na očetov dom.

Lepega dne meseca majnika pripelje se poštna kočija pred Kostjukov, tako se je zvalo Petrovo posestvo. Iz kočije stopi okoli trideset let star sluga, za njim kapitan sam z oprášeno obleko in dolgo brado. Pet let je že preteklo, kar je zadnjikrat stopil čez prag očetne hiše, kar ni videl krajev, kjer je preživel otročja leta, namreč kapelice, ki se je podirala, starih in gostolistih hrastov, malega selca, ki je bilo njegovo, razorane steze, ki je vodila k potoku, in očetne hiše, ki jo je smrekov plot oddaljeval od vrta in gospodarskih poslopij. Bližaje se tej hiši kapitan ni vskliknil: „Gospod, gospod! spomeni se Davida v svoji milosti!“ Na pragu ni pokleknil, ali v očeh se mu je videla neka otožnost.

„Dober dan, Konrad“, reče staremu oskrbniku, ki mu je naproti priteknel roko poljubiti in je potem hotel, da mu sobano odpre. Ta sobana pa ni bila nič drugega nego izba, ki jo je pet nizkih oken pičlo razsvetljevalo; v njej je bil slab pod, stali so po njej selski slamnati stoli, kinčil jo je pozlačen okvir, ki je oklepal podobo Petrovega očeta. Poprejšnji gospodar je bil naslikan v lovski opravi, za pasom je imel prašnik, rog je visel na traku, v levici je držal puško, z desnico je pa kazal na kljunača, ki je bil malo ne tolik, kolik njegov pes. Za njim so bili videti njegovi skednji in grad in v daljini zlizano obnebje.

Peter gleda molčé to podobo, potem gre v drugo sobo in za tim v tisto, ki je bila očetova spavalnica. Tukaj bo tudi moje spavalnišče, reče oskrbniku, ki mu je za petama hodil.

„Umejem, gospod, umejem: ali ta soba je bila...“

„Spavalnica mojega očeta? vém, vem.“

„Tukaj je umrl.“

„No pa kaj še? česa se bojiš?“

„Ne bojim se; ali rekel bi pa...“

„Molči. Mrliči se ne vračajo. Tukaj mi napravi posteljo. Ali povej mi, jeli se je kdaj oče mene spominjal?“

„Se ve da! moj častiti gospod se je dostikrat spominjal svojega ljubega sina. Kaj pač le Peter počenja? djal je, morda pripravlja svoje škadrone za bitko, morebiti eksercira svoje soldate. Potem na večer je razgrnil moj dobri gospod kvarte po mizi, pa je iz njih lege pozvedaval našo usodo, ali se bomo skoraj oženili, ali bomo kmalo avansirali. Kar nenadama umre. Tožil je le, da ga strašno žeja, pa je hotel v eno mér vode ineti, ali voda žeje ni ugasila. Ohta, to je res, kedar pride ta nesrečni trenotek, pa ni mogoče smrti ubežati.“

„Po zdravnika ste bili vsaj poslali?“

„Po zdravnika? zdravnika! Ne. Poslali smo po duhovna in ta je bil na smrtno uro pri njem. Vaš oče je umrl, kakor dober kristjan!“ Oskrbnik je to govoré zdihal, a kapitan se je melanholično zamislil.

Med tem izvleče iz kočije njegov poslužnik Ugljan, oskrbnikov sin, usnjato torbo, košek za jedi, sabljo, lule in pištole, pa vse te stvari razgrne pričo trume žen in otrok, ki so z najživejšo zvedavostjo vse na tanko gledali, kako se je vrtel in obnašal. Peter pa segne v žep, privleče mošnjo in vrže iz nje nekaj zlatov postiljonu, potem se odkrije in objame trikrat po redu vsakega svojih seljanov, ki so stali okoli njega.

Peter senjá dalje, dokler ga iz premišljevanja ne zdrami neka materijalna potreba.

„Konrad, zakliče, jaz bi rad kosil.“

„To je po vse naravski, zlasti po tako dolgi poti.“

„Ali je kaj za jesti tukaj?“

„Kako pa? hiša mojega gospoda je dobro oskrbljena hiša. Ali naj pokličem Prokopa kuharja?“

„Kaj še živi?“

„In še kako! le postaral se je nekoliko.“

„Dobro. Pozovi ga tedaj... ali ne, ni treba...“ pripravi mi rajši koj ti kosilo; toda juhe nikakor ne, nàk; speci gosko ali raco.“

„Umejem.“

„Potem nareži pleča,“

„Umejem.“

„Ali pa napraži ledvic.“

„Umejem. Le trenotek potrpite, pa bodo gotova vaša povelja.“

„Hodi in se urno suči.“

Oskrbnik je šel a kapitan je pregledaval različne stvari v svojem obližji. Kar mu je najpopred pazljivost obudilo, bil je knjižnjak. Ali ta mu je dramil le žalostne spomine. Kolikrat so ga v detinstvu te nesrečne knjige do zdvojenja nagnale! Koliko solz mu je zadajala

neka grda zemljopisna knjižica, iz ktere se je moral na pamet učiti! Koliko posta, koliko groznih kazni so mu nakopavale druge presnete knjige! Ta hip pa mu je neizrečeno zadoščevanje srce prehajalo, da je te sovražnike njegovega detinstva debel prah pokrival; pregledoval jih je z globokim zaničevanjem. Nekoliko medorezov, ki so viseli simetrično obešeni med pečjo in dvermi, zbuvalo mu je drugačne občutke. Na enem je bilo dvoje lepih otrok. Ta je bil napadel lačen volk, ali kar na naglem ju je bil srčen pes otel največi nevarnosti. Silno ga je bil genil spomin tega, kar je čutil, ko je videl odprti gobec in iskreče oči srditega grabljivca. Hotel ga je še enkrat pogledati, pa je pobrisal s prstom s podobe prah, ki jo je bil sčasoma vso počrnil. Da si ukraji čas do kosila, stopi v dvor in pregleduje gospodarska poslopja. To je bil žalosten opravek. Vrt je bil zarasen, hlevi so se podirali in pol tucata sestradanih lovskih psov je tulilo v pesji koči.

Ti zapazki ga nekoliko zbegajo, vrne se v hišo s to tiho nado, da najde v obednici Konrada s servijeto pod pazduho, kakor je bila pri očetu navada. Oče bi ne bil koščeka kruha povžil, če bi ne bil služabnik za njim stal. Nikogar ni bilo, tudi ne najmanjšega sledú, da bode skoraj kosilo. Pozvoní: nikdo ne pride. Pozvoni srdito v drugo, kar zasliši težke korake in stari kuhar pride v dosti zane-marjeni obleki.

„A! ti si, Prokop; kako si se premenil, komaj sem te spoznal.“

„Ne živi se dobro, kedar ni gospoda domá. Dosti otrok, malo zaslužka. Te skrbi človeka brž postarajo.“

„Ali si mi zgotovil kosilo?“ popraša kapitan, da prestriže Prokopu daljno toževanje.

„Kakšno kosilo? ničesar nimamo.“

„Kaj! ničesar?“

„Ničesar! ena gos in ena raca ležeta, pa jih ne moremo z gnjezda vzeti. Pleča ni, ledvic tudi ne, zelje je pa v postu poteklo.“

„Zlodej te, ali jaz moram jesti, jaz sem lačen.“

„Če je taka, pa bi se lahko ribiču poročilo, da rib naloví, pa potem bi se moralo vzeti od oskrbnika masla na posodo, da bi se sprazhile.“

„Ako je pri meni taka lakota, tedaj se moram danes že temu vdati; ali jaz bom že red napravil. Hodi in prinesi rib, podvizaj se.“

Ta pogovor ni bil pripraven kapitana razveseliti, s temnim pogledom odide nazaj v sobo in togotno se grize v brke.

„Zato sem tedaj, da se zakopljem v tako jazbino, zapustil svoj škadron, svoje kamerade, svoje epolete? kolika neumnost! Ali tu nekje morajo biti računске knjige mojega očeta, iz njih pozvem lahko za dohodke in stroške.“ Hitro odpre pisalnico, pa vzeme iz nje nekaj zvezkov in pregleda vse po redu. Ali v teh zvezkih so bili napisani samo recepti kuharski, a ne črkice od tega, kar bi bil rad zvedel.

„Nič ni“, jezno reče. „Poveriti se moram Konradovi poštenosti, ali hog si ga vedi, kakošna je njegova poštenost.“

Še le pozno na večer, potem ko je šest ur čakal, imel je mladi vlastnik Kostjukovski veselje, da je dobil skledo rib. Popije nekaj šalic čaja in nekoliko lul tobaka pa gre spat.

S časoma je pozvedel, da ima sto in dvajset kmetov, da mu je grad zadolžen in zemlja slabo obdelovana, da mu je oskrbnik malo-bridnež in da imá kuhar prav očividno nagnjenost do kraje. Ali za potrebo si je, pridržavši skromne navade očetove, mogel v samotni hiši, če ne sijajno, pa vendar ugodno življenje pripraviti. Najpred je hotel ekvipažo dostojno vrediti in lepe konje imeti. Tedaj je bilo najpomembnejše za njega to, da kolnico pregleda.

„Ali moj oče ni imel drugih kol, kakor tole staro droško, ki se je nekda v njej vozil?“ popraša Konrada.

„Prosim za zamero, omislil si je bričko.“

„E, saj res! brička, ta bi mi mogla biti všeč, kje pa je?“

„Slaba je, to morem povedati“, reče Konrad v zadregu pripravljen, in stopi v kolnico.

„Pa se mora popraviti.“

„Ali kje je li?“ mrmljá Konrad iskaje za kupom desák. „Ne vidim je nikjer. Lahko, da jo je Timotej kam zavlekel, ta negodè! njegova vendar ni. Ahà, tu le je.“

„Kaj?“ zaupije kapitan z jezo, ki je ni mogel zadržati, to praviš, „da je brička? to težko brezbojno ormaro brez koles in brez ojníc ti bričko imenuješ?“

„Timotej ima kola pred seboj in Timotej je uporen zarobljenec, ki ga ni lahko krotiti. Kolikrat sem mu pravil, naj ne bode tako len, da bo gospod hud, pa vse nič ne pomaga, on ravná le po svoji trmi.“

„Ali res! pokličí ga malopridneža, „jaz mu pokažem... dà, jaz ga naučím, da se ne dam brez kazni norčevati“, kriči kapitan po kolnici gor in dol hodé.

Kar stopi pred njega dečko pet in dvajsetih let, rdečih lic, zavihanih las in štempiharjeve postave.

„Hodi sem, dragi moj“, reče mu kapitan.

Mladi velikan stopi dva koraka bliže.

„Še bliže. Povej, ali veš, kaj je to?“

„To?“

„Dà.“

„Ali vem?“

„Kako, ali vem? kaj nisi ti kočijaž?“

„Jaz, kočijaž?“

„Ali nisi Timotej?“

„No, se vé; ali kočijaž nisem. Da je človek kočijaž, treba je da ima konje in kočijo. Kaj je to kočija?“ dodá zasramljivo in sune z nogo v brezpodobne ostanke podrte bričke.

Ta sirovi govor in to neotesano vedenje kapitanu jeze ni povečalo, še le umirilo ga je. Lehko, da so mu visoka postava in krepko močne mišice Timotejeve zadajale nevedoma spoštovanje in neko zmernost. Vrli Peter sploh ni bil prepirljiv in pri regimentu je še celó takrat, kedar je črez navado pil, umel besede brzdati.

„Ti še nisi dolgo pri nas?“ poprašá ga z mirnejšimi besedami, „jaz te še nisem videl.“

„Ne, nisem dolgo.“

„Vsakako si moram omisliti kočijo, najpred pa konje kupiti.“

„To je da“, odgovorí Timotej z veselim glasom.

„Veš li, kje jih dobim?“

„Kdo, če jaz ne?“

„Lepe konje?“

„Dà, lepe konje. V bližnjem mestu bode skoraj semenj, pa je treba samo izbrati.“

„Pa kdaj bo semenj?“

„Ta četrtek.“

„Dobro; popeljeva se na semenj in, ker družih kol ni, v tem koleseljnu.“

„Dobro; jaz popravim koleselj.“

To rekši stopi kapitan iz kolnice pa jo zavije proti hiši prijazno se mené s Timotejem.

II.

Le tisti, ki je tako oskromno živel kakor Peter Adjevič, tisti, ki se ni nikoli prepušéal romantičnim senjam, ki ni stavil nikoli zlatih gradov v oblake, ki ni mislil nikoli, da je on izredno bitje vstvarjeno za sijajno srečo, more povzeti, koliko je bilo veselje, ki ga je občutil kapitan v svojem enoličnem in samotnem življenji, ko je pomislil na slavni semenj, ki je isto tako glasovit v njegovi pokrajini kakor na Nemcih Lipški semenj. Misel te vesele dogodbe ga je tako razvedrila, da je bil dobitljivejši z lokavim Konradom in prizanesljiviši z drugimi, ki so bili okoli njega, in da je Timoteju sam natočil kupico žganjice in mikavnega kočijaža odpustil le, da pojde spat.

Ena misel pa ga je nadlegovala, neugodna misel.

Konje moram kupiti, reče sam pri sebi, ta je gotova. Te revne živali, ki mi jih je oče zapustil, ne morejo mi rabiti. Neugodnost je samo v tem, da ne vem, od kod bi novce dobil. Lokavi Konrad jih ima, to vem, ali on mi jih ne dá. Jutri zjutraj moram pozvedeti, če ni tu blizo kterelega Židova. Če je, potlej je vse dobro. Ti možine

so vsak čas za kakoršno bodi kupčijo in dolgotrajno pripravnost. Jutri tedaj. S temi tolažljivimi premišljevanji zaspi kapitan.

Kakor neznan je bil red in premoženje Petrovo, obudil je vendar le njegov prihod radovednost v okolici. V mestu pri županovih so ga že večkrat v misel vzeli. Čudili so se, da se mladi kapitan še ni prišel poklonit najimenitnejšim prebivavcem tistega okraja. Že so govorili, da je neuljuden in prevzet. Mi pa vemo, da je bil edini vzrok temu ta, da je bilo Petra sram, pokazati se javno s svojo slabo kočijo in slabimi konji.

Na vso srečo je stanoval blizu njegovega grada v stari in na kup viseči hiši Židov, ki se je podviral na kapitanov poziv in prišel in pregledal vrt, gospodarska poslopja in mu, ne ve se, s kakšnimi pogodbami v roko stisnil rejeno mošnjo s srebrnimi rublji.

Približa se le na zadnje dolgo pričakovani četrtek tako sijajen kakor najlepši svetek; nebo je bilo jasno, zrak toploten, na okoli pa so zeleneli in cveteli travniki in polje. Timotej je bil koleselj tako osnažil in stara konja ranjcega gospoda Kostjukovskega tako lepo ogleštal, da bi bil na prvi pogled marsikdo ekvipažo preцениl in da jo je kapitan sam z nepričakovano zadovoljnostjo ogledoval.

Že na vse zgodaj se je peljalo neizmerno mnogo kmečkih z vsakovrstnimi stvarmi obloženih voz po cesti. Poleg voz je šlo neštevilno seljanov, moški v dolgih belih prtenih suknjah in črnih zlatoportastih klobucih, dekleta pa v najlepši smanji opravi in s cvetjem okinčene. Zraven šundra in hruma, ki so ga delali ti seljani z brbljanjem, petjem in piskanjem, razlegalo se je še ropotanje koles, rstanje kónj in žvenčanje zvonca žrebcev pod vratovi. Večidel so ti ljudje o prvem svitu v cerkvi jutranjo molitev opravili, da veselje tega dne rekel bi posveté, kajti semnji so v raznih okrajinah na Rusovskem še vedno imenitna dogodba.

Okoli poldne so se zbrali vsi trgovci in kupci na prostornem trgu med mestnim okopom in cerkovnim zidom. Na sredi tega prostora je bila arena, napolnjena s konji vsake vrste počenski od iskravega konja, ki stepo preceptáva, in je zmožen najpredrznjšega jezdeca v zamaknenje pripraviti, noter do mirnega in potrpežljivega konjiča, ki se za oranje v plug vprega. Doli pod mestnim okopom je vabila izložba druge vrste polno kupcev in gledavcev. Tu so bile postavljene prodajavnice z lesa zbite, kjer je visela na prodaj razgrnjena svilnata roba, mušlin, trakovi in drugo tako kinčje. Tam le je nemški kuhar sladojedom željo vzbujal z narezano gnatjo, kavijanjem, umočcem in kupicami raznega likérja. Poleg te zapeljive prodajavnice je avstrijski komedijaš razgrnil prt po tleh in je tukaj pri lajnjanji uganjal nedopovedljive mojstrije. Za tim prikoračijo na isti prt majhen dečec in dve punčici v zametovih jopicah, mušlinastih hlačicah in v pasovih s penglici okinčenih, in ti so po izgledu častitljivega očika tudi čudno in prečudno kvišku poskakovali. Po tih

uvodnih gimnastičnih mojstrijah, katerim so jako jako ploskali, vzeme vrvoplesec cinjast taljer in gre pobirat k ljudem okoli njega stoječim. Ko pride k trem gospodom, ki so v trumi in nekoliko v kraj drugih stali, ne pomoli jim taljerja, ampak prikloni se jim z globokim spoštovanjem, češ, da se zahvaljuje za čast, ki so mu jo ti trije visoki gospodje s tim skazali, da so ga prišli gledat.

Eden tih mož je bil debel in tolst in je držal na eni strani v ustih cigaro, iz drugega je pa, svest si svoje visoke važnosti, pihal oblake dima v zrak; to je bil župan okrožnega mesta. Zraven njega je stal poln izrazov visocega spoštovanja in podložnosti ogleda javnih šol Demetrij Lukjevič in pa policijski komisar. Ta dva sta imela oba dolge lule. Vkljub spoštovanju do tako visocega gospoda kakor je župan, in vkljub ozirom, ki mu jih je pri vsaki priložnosti iz prav posebnega vzroka pokazoval, počel se je z njim pričkati o sredstvih, ki so avstrijskemu komedijašu morala rabiti, predno je svoje prijetno potemstvo te čudne gibčnosti naučil. Župan svojo trdé je zmigaval z ramama, trdoglavi ogleda pa je poklical enega sosedov za razsodnika te stvari. Jeli, reče mu, samo s potrpežljivostjo in le polagama si mora telo tako gibčnost prisvojiti? Kajti, lejte, kaj se vse s potrpežljivostjo ne doseže! Postavljajo se spominki in ljudje bogaté. Če si kdo le rubeljček prihrani in vsak dan enega k temu dodaje, pa postane lahko milijonar.

„To je da, ali za koliko let?“ reče komisar, ki je z županom potegnil.

Pri tem vprašanji se na glas zasmee župan Tobija Petrovič. Sosed, ki ga je Demetrij za razsodnika poklical, pa tudi ogleda, ki ju je ta sardonski smeh zmetal, iztreseta pepel iz lul pa se oddaljita z vsemi znamenji slabe volje.

V tem času zapazi Kostjukovski gospod v koleseljno poleg Timoteja sedé trdo pri nekem razpotji težko žolto kočijo, ki so jo vlekli štirje dosti slabo opravljeni konji. Na sedalu stare kočije sta sedela visok in tenek kočijaž in pa majhen kmečki dečec, ki je bil mesto jokeja. Goste usnjate zaveso niso dale spoznati, kdo da sedí v tem patrijarhalnem vladu, ki se je vkljub močnim konjem le počasi po grudasti cesti pomikal. Kapitan zapové polehkoma voziti, da pride kočija pred njega, in ko zapazi, da Timotej ta čudni voz kaj pazljivo ogleduje, popraša ga, ali vé, čigava je kočija.

„To je kočija Elizabete Kočkine, županove sestre. Mož jej je nedavno umrl in jej zapustil, pravijo, lep omotek bankinih listkov, ki jih je tako umetno skrila, da jih celó brat ni mogel najti. Le neznaten del od njih je potrošila, da si je kupila petdeset kmetov in gradič ne daleč od nas. Toda jaz gledam, kako kočija opleta; maje se tako, da mora nekaj potrtega biti na vozu.“

„Res“, reče Peter, „tako se giblje, da utegne vsak čas iz kolo-voza priti in se zvrniti. Kaj je storiti?“

„Jaz pravim“, reče Timotej z navadno hladnokrvnostjo, „da se je iglica iz ojesa zgubila. Popeljemo se zdaj pred mestom strmo navzdol, na kraji strmine pa je globok in širok prepad. Črez njega je most sè strohnjenimi držaji in tramovi. Zdaj pri moji duši, zdaj le so se konji splašili, zdaj jih sam hudič več ne udrži.“

Kapitan to vidi in od groze vsklikne. Iznotra kočije pribučí drug srce trgajoč glas in dve strahú blede ženske pomolita glave iz voza.

Z enim ozirom pregleda kapitan globoki prepad, gnjili most in konje v dirji, ki jih je splašilo oje neprestano jim po nogah opletajoče. Kočija se je morala zvrniti, nevarnost je bila smrtna, le brezupna poskušnja bi jo morda odvrnila. Kapitan ni počakoval. Naprej! zavpije pa vzeme kočijažu bič iz roke in udri po konjih. Dajte meni, vém, kaj hočete, reče mirno Timotej in se polastí biča ter urno zavije koleselj na stran pošev na cesto in ga vstavi trdo pred žolto kočijo. Splašeni konji se vanj zadenejo in postojé. Gospod in sluga zvrneta se v pesek, ali se kmalo pobereta nekoliko potolčena in pobita, ali rok in nog si nista polomila,

„Kako je tebi, Timotej?“ popraša kapitan.

„Prav dobro.“

„Hvala bogu! ali vidim, da sem zgubil klobuk in škric suknje. Pomagaj mi iskati.“

Med tim pozdravi na okopu zbrana množica srčnega voznika z glasno pohvalo in za trenotek kasneje okroži kapitana sila radovednih ljudi. Med temi srečajo njegove oči poglede lepe in mlade deklice in njen blede obraz in sladki smehljaj geneta ga močno. Približa se ob enem k njemu debel mož in mu roko srčno pomalja.

„Ves moj rešpekt!“ vsklikne, „vi ste blag čin storili, bog vam poplačaj. Ali prosim, povejte mi vendar, komu se imam zahvaliti za rešenje sestre in sestrične.“

„Storil sem nekaj le prav navadnega“, odgovorí raztreseno Peter oziraje se na vse strani po zgubljenem škricu. Kočijaž ni mogel več konj držati, ojnice so... ali vraga, kam je zginila ta capa?“

„Ah, vi ste se junaško vedli.“

„Vi ste preveč milostljivi. Drugač ni bilo mogoče nesreče odvrniti, kočija bi se bila v prepad zvernila, pa sem torej moral...“

Te besede mu preseče Elizabeta Kočkina, ki je stopila pred kapitana rekoč, da se mu zahvalujeta ona in njena hči za ohranjenje življenja in da ne bota nikoli pozabile, v kakšno smrtno nevarnost se je podal, da reši dve neznanki.

„To je moja sestra in moja sestrična“, povzame debeli mož in kaže na Elizabeto in na blede mlado deklico sè sladkim smehljajem. Jaz sem Tobija Petrovič, tukajšnji župan, pa vas pozavam k sebi na obed.“

Peter vaju vojniške snažnosti, pregleduje otepeno obleko in strgano suknjo ves osramočen pa je pomišljal, bi li sprejel povabilo ali ne. Toda župan ga prime za roko in odvede v mesto. Za njim je šla Elizabeta in njena hči, komisar Andrevič in še več družih, ki so bili navlašč od semnja prihтели, da vidijo junaka te drame.

V tej zmešnjavi pozabi kapitan svojega kočijaža in voza. Timoteju je pomagal oni kočijaž in drugi kmetje, da so konje na noge spravili in zvezali potrpane vrvi. Po tem se je peljal v mesto, kamor je bil glas te spominja vredne dogodbe že različno olupšan in pomnožen dospel. Med potjo je imel kočijaž to neizrekljivo veselje, da je vse njega gledalo in da mu je tu in tam kateri meščan kupico žganice natočil, da mu je moral povedati srčni čin, pri katerem je bil on glavna osoba.

Med tem je Peter ž županom pod pazduho dalje stopal, v sebi premišljeva je nerednost obleke in trdno prepričan, da ga nikdo ne more pogledati, da bi se mu ne smejal. Koračil je s pobešeno glavo in oči si ni upal obrniti ne na desno ne na levo bojé se, da bi ne opazil zasmehljivih obrazov. Kako dolga mu je bila pot! Hotel je hitreje stopati, toda resni in okorni Tobija, ki ni imel tolike okretnosti, prisilil ga je vselej spet na veličanstven hod. Zdaj je treba iti le še skozi eno samo ulico; tu je mesto, kjer stoji županova hiša!

„Hvala bogu“, reče Peter sam pri sebi, „tam se skrijem vsem“. Hitro stopa k temu zavetju in na pragu ga pričaka gospa županja z dvema hčerama, pa mu v dolgem govoru znani, da je dobro došel. Na zadnje le pride v neko sobo, ki zavolj ozkih oken ni dobivala preobilo svetlobe. V kotu ugleda stol naslanjač pa hitro vanj sede sam sebi obetaje, da tega zavetja več ne zapusti. Tukaj sprejme še enkrat zahvalo gosta in njegovih prijateljev. Komaj je začel nekoliko prosteje dihati, kar se mu približa tista mlada deklica, ki mu je nje smeh tako globoko v srce segel, pa mu podá debelo ali dosti mehko in belo ročico ter se mu zahvali za srčno tveganje. O tem nepričakanem napadu kapitana srčnost mine, vstane, prikloni se nizko in blahutne skozi prve dveri, ki jih ugleda. Te dveri so vodile v Tobijev kabinet in Tobija je bil ravno v njem.

„Kaj pa vam je?“ popraša preplašen. „Ali ste bolni?“

„Ne, ali v taki opravi ne smem gospém pred oči.“

„Gospé so moje družine, pa se nobena ne predrzne ziniti ne-spodobne besede gledé obleke moža, ki je . . .“

„Ali poglejte me, kakšen sem.“

„To nič ne dé!“

„Kako, nič!“ reče kapitan pa prizdigne z otožnim pogledom kvišku strgano suknjo.

„Kaj to! jaz vam posodim svojo hišno suknjo, res, da mi je nekoliko obilo široka, ali to je le majhna neugodnost. Stopi med

dveri pa zakliče: „Ana, Ana! prinesi mi hišno suknjo, ki mi jo je te dni žena podarila.“

„Ali tako preoblečen ne sedem nikakor z vami za mizo, rajši odidem. Ne zamerite mi.“

„Nikar, nikar! Bote le videli . . . hej! Dora, Katarinica, Milanora!“ vpije Tobija z gromnim glasom. „Hodite sem!“

Ta hip pridejo tri ženske v kabinet.

„Za božjo voljo“, reče kapitan, „usmilite se moji zadregi, dajte, naj odidem.“

„Nè, ne pustim vas nikakor ne; obedovati morate pri nas. Dora, draga Dora, drži ga.“

Dora in obe hčerki zedinijo prošnje s prošnjo županovo. Kapitan se je še vedno branil. Kar mu zadoni na ušesa sreberni glasek brhke sestrične: „Prosimo, rotimo vas, ne hodite.“

Temu sladkemu glasu se kapitan vdá. Obleče suknjo, ki je bila za Tobijev život pomerjena, pa se je dal vleči v sobano, kjer je bilo že več družih zbranih.

„Kako me je sram, da vam tak-le stopim pred oči. Oprostite mi blagovoljno.“

Vsak se je trudil, da ga umiri; ta reče po pregovorsko: „obleka ne dela človeka“, oni pa: „blago srce več veljá, kakor suknja iz zlatá“. Ali vse te filosofične tolažbe niso mogle kapitana navesti, da bi nevoljnih oči ne pregledoval preobleke in obeda težko ne pričakoval, češ, da ustrani od njega občno pozornost. Na zadnje le pride čas rešitve. Približa se Tobija kapitanu, ki je bil znova v zaslanjač pobegnul, pa mu reče sestrični roko podati, naj jo vodi za mizo in oba posadi na častno mesto. Jedila so bila srednja, ali bilo jih je obilno in vino prav dobro. Komisar se je z radostjo prepustil gastronomičnemu vživanju, ogleda Demetrija pa se je nekako leseno ponašal in molčal je. Le včasih se je kaj malo prijazno ozrl na kapitana. Sestrična se je držala senjavo in otožno. Kedar jo je Peter ogovnil, oblila jo je rudečica, pobesila je oči in ni mogla besede pogovciti.

„Pavlina“, reče jej mati, „kaj se tako bedasto držiš? odgovori saj, kedar te kapitan kaj praša.“

„Ne psute gospodične hčere“, odgovori Peter. „Kar sem jej rekel, ni važno in vredno, da se odgovori.“

„Ali to molčanje je neuljudno, zlasti proti rešitelju.“

„Ne, to pravim iz dna srca in Pavlina bi morala misliti, kakor jaz.“

Ta pogovor pretrga strežaj, ki je več kupic šampanjskega na mizo postavil. Tobija stori, da zamaški izskočijo in reče, da se napije zdravica njegovi sestri.

„Čemu meni?“ odgovori Elizabeta, „meni je le kratko tukaj živeti. Pijte rajši na zdravje tistim, ki bodo še dolgo živeli, na zdravje Petru Adjeviču.“

„Na zdravje gospodične Pavline!“ nazdravi kapitan, ki mu je žlahtna kapljica segurnost povrnila.

Tak predlog ni bil drugač, da se je moral vsem važen zdeti. Župan vsčipne ogleda, ki je poleg njega sedel, za roko in ga pogleda zvedavah očí in Demetriju se obraz pomrači.

Zvečer so se zbrali mladi ljudjé v sobano in Peter, ki je bil popolnoma pozabil tega, kar je bil zjutraj storil, bil je voljen igrati tistih nedolžnih društvenih iger ktero, ki so od kdo vé kdaj pri Rusih navadne. Ena teh iger je taka, da si deklica priveže robec okoli pasú, postavijo se po redu ena za drugo držé se vsaka za robec prednje, pa se vstran vpognejo kakor kita ptic, kedar jastroba ugledajo. Eden gospodov jih brani, drugi pa je jastrob, in pred tem beží vsa plaha tropa in od groze vsklika. Demetrija je doletela čast branitelja, Peter je bil pa jastreb. Oba nasprotnika sta bila enako močna in okretna. Dolgo sta se borila tako uporno in razdraženo, kakor sploh ni navada pri takih veselih domačih shodih. Ogleda je pripisoval svoji nalogi neizrečeno važnost a kapitan jo je s posebno marljivostjo zvrševal in se je zgrel in vnel, ko mu je trud spodletel. Napne se še enkrat, pa vrže sprotnika na tla, in ko puhne med dekleta, pograbi Pavlino za roko.

„Gospod!“ oglosí se Demetrij, ko se je zmeten med glasnim smehom cele družbe s tál pobral.

„No“, odgovori Peter, „kaj je?“

„Gospod!...“

„Kaj hočete?“

„Jaz pravim.... jaz vam pokažem....“

„Na službo“, odgovori Peter in zaničljivo pogleda nasprotniku v obraz, ki mu je od jeze ves pobledele. Ali Pavlina ga na stran potegne, pa mu zarudevši s trepetajočim glasom reče: „Rotim vas, kapitan, umirite se in ne pozávajte tega človeka, ki vas sovraži.“

„Ki me sovraži! pa zakaj?“

„Jaz menim.... kako bi le rekla? jaz menim, da je jezen na vas, ker ste si z menoj opraviti dali, pa se bojim tisteča, ki se mu pravi dvoboj.“

„Ne bojte se ničesar“, odgovori Peter nasmeávši se. „Ne verjamem, da je gospod ogleda željen za meč pograbi.“

Držanje Demetrijevo je opravičilo to mnenje. Umeknil se je v kot in skrivaj pazil na kapitana, kako se obrača, ual pa si ni pogledati mu v lice.

Za to igro, ki se je za Demetrija tako žalostro končala, prišla je na vrsto igra v zastave, ki je pa Demetrij ni hotel igrati. Župan se je postavil za sodnika in je pobiral v kapo zastave in obsojal hudob-

nike, da so se na vse mogoče načine smešno krivili, previjali in skakali. Ko je pa prišel red na Petra, ki je isto tako pregrešil kakor drugi, obsodi ga, da prime Pavlino za roko in jo vede za mizo k večerji. Nova rudečica na licu mladega dekleta, novo solnčno mrknjenje na obrazu Demetrija, ki se je precej po večerji žalosten iz družbe zmuzal. Ostali gostje so se polahkoma eden za drugim poslovili, Elizabeta je šla s hčerjo v svojo sobo in Tobija odvede kapitana v sobano, kjer mu je dal posteljo prirediti. „Dragi Peter“, reče mu, „tukaj le si napravite, kakor vam je po všeči. Mislite si, prosim vas, da je moja hiša vaša in moja družina vaša, Pavline ne izvzemši“, dodá smehljaje se. „Lehko noč, spijte pokojno; pošljem vam svojega sluga Dionisija.“ To rekši objame ga srčno in odide, želé mu še enkrat lahko noč.

Ko je bil kapitan sam, spomni se, da imá kočijaža, ki ga celi dan le enkrat ni videl, in pa nesrečno suknjo, ki jo je treba popraviti. Zvedel je od Dionisija, da se je Timotej popolnoma upijanil in šel spat in da je dal župan njegovo suknjo nekemu policijskemu postrežniku. Zakaj, tega mu Dionisij ni vedel razjasniti.

E! si misli le na zadnje, jutri zato poprašam Tobija, in spokojen kakor filosof prižge si lulo, popije več kupic vode, da si vino ukroti, in kmal potem trdo zaspí.

Skor ob istem času legne Pavlina, ali ona ni imela istega pokoja. Vso noč ni zatisnila očesa. Pavlina je večidel svojega življenja pri stricu prebila. Bila je pri vseh društvih in godovih malega mesta, kjer je Tobija tako imenitno službo imel, in je na vsakem balu prešumno plesala. Tak je doživela tri in dvajseto leto ne mislé na možitev. Zakon se jej je zdel neogibna zveza, ki jo bo prej ali slej storiti morala, kakor jo je storila nje mati, nje teta in vse žene nje znanstva. Kar je pri taki priložnosti za najboljšo stvar imela, to so bili svatni darovi, bala, nevestna obleka, pir in ples. Narobe stran te lepe podobe pa je bil ženin sam. Ona si je mislila moža sirovo in hudobno bitje, ki pije, tobak puši, ženo trpinči in do solz moči in jej nič denarja ne daje. Iz te preumetne predstave je izviraló, da je Pavlina mirnega očesa gledala nadaljevanje svojega celibata in ni nikakor za potrebno imela, da se zgodaj okuje v Hymnóve sponse. Sicer se jej je ogleda prav marljivo vdvarjal in poklanjal. Ne dosti, da jo je vidéval v mestu pri stricu, zahajal je tudi k njej na deželo. Mati Pavlina ga je priljudno in prijazno sprejemala in večkrat ž njim govorila o sladkosti zakonskega življenja in o radosti, ki nam jo podajajo otroci, ko rastejo pred našimi očmi in vsak dan lepši prihajajo. Kedar mu je z medosladkim glasom črtala podobo te blaženosti, gledala je pomembno v njega a Demetrij se je oziral na Pavlino. Toda Pavlina ni imela občutka za to pažnjo, še le presedala jej je in nikoli ni mogla podobe ogledove vplesti v svoje senje.

Ta danes pretekli dan pa je vse drugačne občutke v njej obudil. Z veseljem si je predočavala kapitanovo rujavo obličje z dolgimi brki. S posebno radostjo se je spominjala genótká, ki ga jej je zadal takrat, ko se je z voza padši s ceste dvignil. Nák, rekla je sama sebi, ta človek ne more biti za me nikakor vsakdenji mož. On je rešnik, ki ga je angelj varuh poslal; on je po previdnosti izbrano bitje, ki bi brez njega morebiti ranjena pobita ali celó umirajoča v prepadu ležala. Njemu se imam zahvaliti, da še živim, da to le srce še triplje. Pre-pustivši se takemu premišljanju povzdigne navdušena v črni noči oči v strop in iz ust jej uide globok zdihljaj.

„Kaj pa ti je?“ popraša jo sestrana, ki je poleg nje spala. „Ali si bolna?“

„Nisem“, odgovorí mlado dekle, in iz nova globoko zdihne. In nove živejše in mikavniše podobe se jej vstopijo pred dušno oko. Zamislila je, da je kapitan nje ženin, nje mož. Pri tej misli jo spreletí neki potres, ki čeravno je bil nepopisljiv, le ni bil nevgoden. Srce jej je silno tripalo in te kratke trenutke, kar je trpelo to nočno senjanje, čutila je več in globočejih genótkov, nego jih je zaljubljeni ogleda vsa ta dolga leta v njej obuditi mogel. In to vse drugačnih genótkov. Kajti, kedar se jej je Demetrijeva podoba v misel vrinila, genilo jo je to tako neugodno, kakor bi jo z mrzlo vodo polil, pa je le spet zdihnila in spet jo je Katarina prašala, kaj jej je, da nima pokoja. Komaj se pomoli v Pavlinino sobo prvo svitanje, kar zasliši pod oknom voz drdrati. So li to njegova kola? reče si; kaj boče že tako zgodaj oditi, da se ukloni zadregi, ki ga je včeraj trpinčila, ko je moral posojeno obleko nositi? Ah, on meni, da še vsi v hiši spé in ne ve, da je bil tukaj ubogi deklici celo noč samo on na mislih. Vstane, ogrne šal, gre k oknu in pogleda na ulico, pa vidi samo kmečke in tovarne vozove. Hvala bogu! šepne in smukne spet v posteljo in začne laže dihati, ni njegov kolesej, ne odhaja še.

(Dalje prihodnjič.)

O nekterih staroslovenskih imenih iz leta 864.

(Spisal Dav. Trstenjak.)

Šestega prosinca leta 864 je poklonil kralj Ludovik solnograškemu škofu Adalwinu „mansiones et colonias sex in Karantana in loco vocato Kurca (Kerka) et servos quinque cum uxoribus et filiis, quorum nomina sunt: Biula = Biela, Zirneu = Černel, Trebiznec = Trebišnek, Nasmus, Wolato et frater ejus Zebedrach = Sebedrag, et

frater ejus Etbratonas, Domemus, Godemus, Zebemir, Turdazo itd. (Juvavia, Nr. 39, pag. 96). V imenu Biula vidimo, da se je \mathfrak{b} izgovarjal kot i u, sedaj je na Koroškem, v imenu Zirneu (cerkvenoslov. $\mu\mathfrak{p}z\mathfrak{n}$) je $\mathfrak{b} = i$ in $l = u$, kakor še danes. V imenu Nasmus še vidimo pritiklino us , katero najdeš še v živih osebnih imenih: Garbus, Mongus, Klabus itd.; v imeni Zebedrach je končni $g = h$, kakor še dan današnji: bouh, rouh = bog, rog; v imeni Turdazo = Turdaso se je v že razvezal v u ; primeri: duri za dveri, tako Turdaso = Tverdaso, zato v listinah leta 927 najdemo slovensko ime: Tverdoglavo v obliki: Turdogauuo.

Imena Volato, Turdaso, Turdoglavo nam so še ohranile polno obliko, in pričujejo, da se je \mathfrak{b} na koncu glasil kot o cerkvenoslov. **КОЛАТЬ.** *)

V imenu Godemus, novoslov. Godem, cerkvenoslov. **ГОДЕМЪ** vidimo še polno obliko in se prepričamo, da cerkvenoslov. \mathfrak{b} na konci nadomestuje pritikline us , as , os , grški $ος$, primeri $\delta\mu\beta\rho\sigma$, sansk. as , primeri indras, lat. us , primeri bonus, goth. us , primeri Kindus = Kind, thunthus = novonemšk. Zahn.

Pritiklino as vidimo v imenu Etbratonas. **) Kaj pomenja to ime? Sostavljeno je iz besedi et in bratonas.

Et stoji za at. Korenika at pomenja v indoevropskih (arjanskih) jezicah: lucere, flagrare, leuchten, flackern, flammen, zato srbsk. ato in eto vide, ecce! gršk. $\alpha\tau\mu\eta$ (Hesiod, Theog. 862) Gluth, sansk. atri, solnce, zend. atar, ogenj, slov. vatra izvorno: atra, v je predvdarek, primeri cerkvenoslov. ajce, apno in vajce (ovum) vapno. Iz te korenike je tudi lat. attis, sol. „Attidem cum nominamus solem significamus“ (Arnob. advers. gentes, v. p. 178). „Sol nomine Attidis colitur“ (Macrobian. Satur. I. 21).

Korenika besede bratonas je tista, ktera je besede brater. Brater pomenja izvorno: der Getragene, Geborne, ker po Diefenbachu so: „die Begriffe tragen und gebären in den Formen dieselben“; primeri: goth. bairan, tragen, $\varphi\acute{\epsilon}\rho\epsilon\iota\nu$, barn, das Kind, sansk. bhr, pers. reduplik. bibharmi, ferre, slov. berem, rusk, beremnaja, die trächtige, muler gravida. Etbratonas torej pomenja: der Lichtgetragene, ali pa: Lichtgeborne.

Na celjskih slovenskorimskih kamnih najdeš osebne imena: Atemeria, luce clara, na sololjanskih Atebodya, die lichtfrohe = sansk.

*) V listinah leta 1000 (Resch Ann. Sabion III. pag. 677) najdeš Zuentusso = Sventušo. Wezelo = Veselo, Uuoluo = Volvo, potomki: Volvič, ponemčeno: Wölwitsch.

**) Ostal še je v imenih slov. Belas, Jeras, Maras, Beras, Kotas itd. V listinah 9. stoletja večkrat se omenja: „vir sclavaniscus: Gnevas“, od gnev, jeza.

atabhádra, cerkvenoslov. boder, alacer, vigil, hilaris, látus; toda je že pri norenskih Slovencih $r=v$ primeri cerkvenoslov. skroz in skvoz*). Dalje nahajamo na slovensko-rimskih kamnih imena: Atun, Atal, Aetela itd. Najimennitniše pa je še žensko ime na celjskem slovenskorimskem kamnu: Atevorta, die Lichtwiederbringerin.

V besedi vorta vidimo prvotno obliko, v kateri še glasnik r ni stopil pred vokal, kar še nahajamo tudi v drevanskem narečju, na primer: vorta = vrata iz korenike vart, lat. verto, gord = grad, brada = brada, porse = prase, porcus, primeri starokorotansko ime: Valdunc = Valdunk, novoslov. Vladuk. n je rhenizem, kakor v besedi punca = puca, litevsk. waldit = vladat.

V osebnem imenu pohorskega kmeta v staroterški fari še tudi najdemo to obliko: Živort, Živortnik = Živrat, Živratnik, Lebenswiederbringer.

Iz korenike at, et je sansk. etača, ime solnčnega konja pri starih Indih = βαλιος, der Scheckige, šarac, šemik, v grškoslov. etek, ein scheckiges Ross.

Gori smo rekli, da cerkvenoslov. ѣ na konci se je glasil o, to pričujejo osebna imena na slovenskorimskih kamnih: Landino, Vanino = cerkvenoslov. ЛАНДИНЪ БАННИНЪ^o), Samuko, Devso, Namu, Kobalo, dandanašnji je o oslavljen v e zato: Kobale, Name, Stare, Svetuše, Rakoše za Kobalo, Namu, Staro, Svetušo, Rakošo **) itd.

Pogosto v listinah najdem ime: Spor, Spora, tudi na slovenskorimskem kamnu, vzdianem v steno cerkve gospe svete bereš žensko ime: Spora.

Na Štajarskem so rodbine Spor, Sporar, Sporonak. Korenika spor pomenja propagare, spor = spol, in ker Prokop piše, da so se Slovani veleli tudi Spori, pomenja to ime, kar Srbi, kar thiodisk, od thioda, gens, in res je čudovitno, da na koroških slovenskorimskih kamnih najdeš osebna imena: Vindo, Spora in Serbina!

Naj še tukaj omenjam starokoroških imen Valunk in Valunh v listinah: Uuolunc, Uuoluunc, Uuolunch. Tukaj vidimo, kako težko je Korošec že v oni dobi izgovarjal glasnik v , dalje da je še a stopil v o , o pa oslavel v a , zato bereš: Volunk, Volunh, Astarvica za: Valunk, Valunh, Ostervica.

Valunk, Valunh = novim oblikam Valuk, Valuh, pomenja pastir, sansk. valla, pastir pri Podluzakih po izpahnjem korenječnem vokalu vlah, pastir. Korenični vokal izpahujejo tudi Slovenci, primeri: mlin za malin, melin. Ime vlah nam razjasnuje osebna in topična imena:

*) Tudi v nemščini je $r=v$ spinrocken in spinwocken, rasen in wasen, Caspes (Kuhn, Webers Ind. Stud., str. 357.)

**) Že Bopp je ѣ postavil v veljavi = o.

Vlah, Vlahovice, Vlahovšak, in ker glasnik *v* Slovenec na početku rad odvrže, primeri: lat, las, ladati, za: vlat, vlas, vladati, najdemo tudi: Lahonca, Lahomšek, Laško za: Vlahonca, Vlahomšek, Vlaško, in ni treba nam povsod na Lahe misliti, kjer takšne imena beremo, temoč na slovenske vlahе — pastirje, pastirske vasi itd.

V teharski fari blizo Celja ste vasi, ena se veli Laška vas, druga Kompole. Kako lepo te vasi opominjate na praznik solnčnega boga, kateri je bil tudi bog pastirjev in se je velel Vales, Veles, Valuh, Vlah in pa njegov praznik Kompalo, rusk. kupalo, starosl. **КЪПАТИ**, lavare. Tukaj se sopet prepričam, da **ж=om**. Prebivavci planine imenovane Bahor blizo Planine (Montpreis) fanta, kateri pri kurenji kresa vodo poleva, imenujejo: Kompos. Rodbin z imenom Kompos je še več v oni okolici.

Gori sem omenil imena Vanino, katero na slovenskorimskih kamnih večkrat berem. Rodbine Vanin, Vaninšek, Vanič, Vaniš še sedaj živijo na Štajerskem. Korenika je van, juvare, favere, nemšk. unan, favere. Glasnik *v* se razvezuje tudi v slovenščini v *u*, zato staroslov. imena Unoslav = Vanoslav, **УНЪСЛАВЪ**, melior, Uniše, ime vasi v ponkviški fari.

Ime Landino, cerkvenoslov. **ЛАНДИНЪ** stoji na slovenskorimskem kamnu, vzdianem v cerkvo sv. Martina na Pohorji, kjer še danes živijo Ledinarji in Ledinški. Glasnik **Л** pa je vendar že za Rimljanov se tudi oslabil v *e*, ker na koroškem kamnu beremo: SVETVEDT filius, namesto SV**Λ**TVEDT.

Tudi v listinah iz osmega stoletja najdeš obliki Svetboh in Sventboh, Sventipolc (Sventipolk) in Syetipolc.

Narodsko blago.

Kristus in sv. Peter.

(Slovenska legenda; zapisal Podgoriški.)

Ko sta Kristus in sv. Peter hodila po svetu, prišla sta k neki ženi ravno, ko je vsajala pogačo. Nagovori jo Kristus in upraša: „Ali bo ktera pogača moja?“ Žena je bila dobrih rok: noben berač ni brez darú šel od hiše, in tudi njega ni hotela s samo besedo odpraviti. „Naj bode pa ta-le tvoja“, pravi. Odločila mu je najmanjo, ki je ravno imela jo na loparji. Hotela je vžé vsaditi jo, kar povzame Kristus: „Čaki, moram jo zaznamovati, da ne vzamem kake druge, kedar bodo pečene. Stopi bliže in vtakne prst va-njo. Žena jo zdaj dene v peč; nepoznana sv. moža pa gresta v senco počivat.

Jezusova pogača je vidno rastla. Kmalo je bila večja nego vse druge. Ženi se to čudno zdí. Pokesá se, ker jo je obljubila popotniku. „E kaj“, reče sama sebi, „saj ni, da bi morala dati to; odpravim ga z drugo. Vendar le škoda je, ker je tako lepo visoka. „Gré, naredi brž drugo, potakne prst va-njo, pa dene v peč.

Ko so bile vse pogače pečene, poklicala je popotnika; dala je Jezusu odmenjeno pogačo, pa on je obstal, ostro pogledal ženo in rekel: „Žena, to ni moja pogača, daj mi obljubljeno.“ Žena se je nevedno delala, tiščala va-nj in trdila, da je prava; naj jo le vzame. Pa ker ga ni mogla pregovoriti, zgrabila jo je naposled jeza in udarila je Jezusa po senci. Gospod je zdaj vzal pogačo, pa ne svoje, in šla sta s Petrom dalje. Čez nekoliko časa je velel Kristus Petru: „Pogledi, pogledi, kaj mi je tu na senci, kamor me je udarila žena. Peter je pogledal in videl rano, v rani pa črvička. Dálje gredé reče Kristus drugič Petru, naj mu pogleda rane; „zeló me ščemi in šegače“, pravi. Pogleda in kaj vidi? — Živalico, muhi podobno, ki je precej izletela na bližnjo skalo. „Gledi Peter“, reče Gospod na to, „ta živalca je bučela; delala bo vosek, brez ktereга se ne bo brala nobena sv. maša.“ In tako so postale bučele.

Pušice.

Nekomu.

Grozna osoda je to; Tantal je lačen in žejen;
 Sad se mu vmika lažnjiv, voda pod njim se vsuši.
 Njemu v tem si enak, ti jahal bi Pegaza konja,
 On te pa vedno beži, konjski ti vsahne potok.

Leuuhu.

Čas je morje, je res; tod plava nam barka življenja;
 Skale, nevihte povsod žugajo ladji pogin,
 Brate! kaj tebe skrbi? Ti mirno se ziblješ po morji,
 Straši te ne brodolom, v ladjici tvoji ni nič!

Zakrajšek.

Besednik.

Jugoslovenska književnost. Jugoslovenska književnost se je v preteklih dveh mescih sopes z nekaj novimi deli obogatila; najnoveja so a) v slovenščini: 1. Zgodbe sv. cerkve, spisal g. A. Lesar, pripravne sosebno za rabo našim učencem na gimnazijah in realkah; 2. Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov, spisal g. J. Cigler, pripovedka iz francosko-ruske vojske za mladino in za odrasle ljudi; 3. Slovenske Večernice VIII. vezek, ki obsega tri životopisne sestavke, namreč: „Cerkvica sv. Mohora na Pečinah“ (zgodovinska črtica), „življenje slov. blagovestnikov sv. Cirila in Metoda“ in „življenje rajnega knezoškofa A. M. Slomška“; 4. Sofoklov Ajant, žaloigra, ki jo je iz grščine poslovenil Kračmanov Matija Valjavec; 4. Kitica Andersenovih pravljic, poslovenil Fr. Erjavec, polne prelepih misli in naukov vsaki starosti; 5. Veronika deseniška, izvirna epična pesem v 15 spevih, ki jo je v duhu narodskih pesem zložil J. Frankolski, prost kmet v Črešencah na Štajerskem; predmet ji je vzet, kakor že naslov kaže, iz domače zgodovine; 6. Slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod. Prigodbe in pesmi v spevih iz življenja slovanskih blagovestnikov, ki jih je zložil g. A. Umek, Okiški; 7. Torbica, II. vezek, ki obsega polovico berila v slovenščini, polovico pa v hrvaščini in se čedalje lepše razvija. Bodi priporočena vsej slovenski mladini. — b) v hrvaščini: 1. Uspomena na Sloveniju, prav vkusno tiskana knjižica, polna veselih in britkih spominov iz slovenskih krajev; spisal jo je nadepolni slovenski pisatelj A. Kos, pravnik zagrebačke akademije; 2. Naše potrebe, prevažna knjiga o narodno-politiškem razvitku Hrvatov in Srbov; spisal jo je visoko zasluženi pisatelj g. Vinko Pacel; 3. Bukvar staroslovenskega jezika z glagolskimi pismeni za čitanje cerkvenih knjig, sestavil I. Berčič. Na čelu mu je dodjana podoba sv. Cirila in Metoda in na kraju trije kamenopisni dodatki. Cena tej prevažni knjigi je samo 60 kr., brez slik pa 30 kr.—Slavni srbski pesnik Dr. Ivan Subotić je spisal novo dramo v 5 činih pod naslovom „Nemanja“, ki se jako hvali; v nekaj dneh pride že na svitlo.—V g. Lukšičevi narodni tiskarnici v Karlovcu je ravno kar prišel na svitlo prevod Alfierovega „Saula“ od slovečega pesnika J. Sundečića, pesnika prelepe „Zvezde“ v Zadru. Cena mu je le 40 kr.

Nov časnik v Celovcu. S tim mescem začne v Celovcu izhajati dvakrat v tednu nov političen časnik pod naslovom „Draupost“; vrednika mu bota gg. J. Schleichert in A. Matschnigg, ki sta bila tudi pri Einspielerjevih „Stimmen“ glavna pomočnika. Ime in obljuba gg. vrednikov sta nam porok, da ne bota živela ob narodskem ravsanji, marveč zagovarjala z enako mero pravice Nemcev in Slovencev; naj si ga z dobro vestjo naročé tudi Slovenci, ki nemške časnike prebirajo. Cena za pol leta s poštnino vred mu je 4 gld. 50 kr.; za četrto leta 2 gld. 30 kr.

Vabilo na naročbo.

„Cvetje iz domačih in tujih logov“, po katerem se je obogatila slovenska književnost že z 10 v obče prav lepimi deli, prične z 16. vezkom novo vrsto, III. šestko (t. j. 16., 17., 18., 19., 20. in 21. vezek), ki prinese v teku enega leta (do konca junija 1864) najprvo mične „Poezije“ od J. Bilca, potem Tušekovo „rastlinstvo“ in še eno večje ali dvoje manjih del izvirnih ali prestavljenih iz slovanščine, grščine ali latinščine. Vsacih 6—7 nedelj pride eden vezek na svitlo, da si morejo Cvetje tudi najubožniši učenci lože naročiti. Naročilna cena vsacemu vezku je 25 nkr., po bukvarnicah 32 nkr.; po pošti iznaša naročnina za celo III. šestko 1 gld. 80 kr.; vsak 11. iztis se daje po vrhu. Naročila prejema Glasnikovo vredništvo v Celovcu. — Vabimo torej vse čast. rodoljube in prijatelje domače književnosti na obilno naročbo; ker se pa Cvetja sploh le nekaj iztisov več natiskuje, kakor je gotovih naročnikov, zato prosimo, da se oglašé najprej ko jim je mogoče čast. prejemniki, da se bo vedelo število potrebnih iztisov kmalo ustanoviti. Poslednjemu (21.) vezku se bode pridjal po želji, že od več strani razodeti, tudi imenik častitih naročnikov.

Pri tej priložnosti dajemo na znanje, da je še na prodaj več ali manj iztisov naslednjih po Cvetji izdanih del: „Viljem Tell“ od Cegnarja 75 kr.; „Kriton in Apologija“ od Božiča 25 kr.; „Babica“ od Cegnarja 80 kr.; „Ksenofontovi spomini na Sokrata“ od Horvata 45 kr.; „Na sv. večer o polnoči“ od Kreka 25 kr.; „Virgiljevo poljedelstvo ali Georgikon“ od Šubiča 40 kr.; „Sofoklov Ajant“ od Valjavca 35 kr.; „Kitica Andersenovih pravljic“ od Erjavca 30 kr.; „Veronika deseniška“ od Frankolskega 35 kr.; „Ciril in Metod“ od Umeka 30 kr. ali pa tudi „Cvetje slovenske poezije“ od Janežiča 45 kr.; „Slov. Glasnika“ 1., 4., 6. vezek a po 70 kr.; VIII. vezek (celo lansko leto) 1 gld. 80 kr. Vse te dela se morejo dobiti po pristavljeni znižani ceni, če se jih na enkrat (od enih ali raznih bukev) vzame vsaj za 2 gld. vrednosti; posamič in v bukvarnicah jim je cena viša; denar zanje pa naj se pošlje ali naravnost v Celovec ali pa se plača dotični poštini (gegen Postnachnahme) o prejemi izbranih knjig.

V Celovcu 1. julja 1863. Vredništvo „slov. Glasnika“.

Drugi oddelek „slovenske slovnice“ se je razposlal čast. naročnikom o sredi minulega mesca, nekterim pa še le proti koncu, ker je bilo po nameri g. tiskarju za 10. polo papirja zmanjkalo, ker naročeni novi papir ni o pravem času došel; tretji oddelek izide, če bi prej nikakor ne bilo mogoče, gotovo sred veličih šolskih praznikov; dolga bolezen, ki je pisatelja več mesecev od dela odvrnila, in nabira prikladnih izgledov, sosebno pregovorov in drugih izrek od najboljših slovenskih pisateljev je vzrok, da se je izdava toliko zakesnila. Torej brez zamere. Vsak naročnik prejme tudi 3. oddelek po tistej poti, po kateri sta mu prva dva v roke prišla. Priložena je 3. polpola „starosl. slovnice“. Konec „Cvetja II. šestke“ se razpošlje te dni.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.